

ರಾಜ್ಯ ವಿದ್ಯುತ್ ನಿಗಮವು ವಿದ್ಯುತ್ ಕ್ಷಾಮದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಉತ್ತರ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯುತ್ ನೀಡಲು ಯೋಜನೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದು ಹೋರಾಟಗಾರರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿತು.

ಲಕ್ಷಾಂತರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿರುವ ಅಪರೂಪದ ವನ್ಯಸಂಪತ್ತು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ ವಿದ್ಯುತ್ತು ಕೇರಳದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಪಾಲಾಗುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನಮಗದು ಬೇಡವೇ ಬೇಡ ಎಂದು ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಗೃಹಿಣಿಯರು, ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡರು, ಲೇಖಕರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪತ್ರ ಬರೆದರಲ್ಲದೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದರು. ಆಗಷ್ಟೇ 'ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ'ಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ ಹುಲಿಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಂದಿನ ಪ್ರಧಾನಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರು, 'ಸೈಲೆಂಟ್ ವ್ಯಾಲಿ' ಯೋಜನೆ ಪರಿಸರ ವಿರೋಧಿ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಆಧಾರವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದ ಎಂ.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಿದರು. ಸಮಿತಿಯು ಉದ್ದೇಶಿತ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಮಾರಕ ಎಂದು ವರದಿ ನೀಡಿ, ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು. ಆ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ 1984ರ ನವೆಂಬರ್ 15ರಂದು 'ಸೈಲೆಂಟ್ ವ್ಯಾಲಿ'ಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.

ನಿಶ್ಚಲ ಕಣಿವೆಯ ಪರಿಸರ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡವು: 1. ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಇಂಪ್ಯಾಕ್ಟ್ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು. 2. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಹವಾಲು ಕೇಳಬೇಕು.

ಈ ಹೋರಾಟದ ಯಶಸ್ಸು ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇಡ್ಡಿ ನದಿ ಯೋಜನೆಗೂ ಸಾಮಗ್ರಿ ಒದಗಿಸಿತು.

ಟೆಹರಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು ವಿವಾದ

ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಪರಿಸರ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಫೌರ್‌ವಾಲ್ - ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಿನ ಭಾಗೀರಥಿ ನದಿಗೆ 260 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಪ್ರತಿರೋಧ ಎದುರಾಯಿತು. ಡ್ಯಾನಿಂದಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಅರಣ್ಯ, ಟೆಹರಿ ಪಟ್ಟಣದ ಮುಳುಗಡೆ ಹಾಗೂ ಅಣೆಕಟ್ಟಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಜಾಗ ಭೂಕಂಪನೀಡಿತ ಎಂಬುದರ ಅರಿವಿದ್ದೂ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವುದು ಮುಠಾಳತನದ ಪರಮಾವಧಿ ಎಂದು ಜನ ಬೀದಿಗಿಳಿದರು. 'ಟೆಹರಿ ಬಂದ್ ವಿರೋಧಿ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿ' ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ ವೀರೇಂದ್ರ ದತ್ತ

ಸಕ್ರಾನಿ, ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ಸುಂದರಲಾಲ್ ಬಹುಗುಣ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದರು. ಸರ್ಕಾರ ಅಹವಾಲು ಆಲಿಸದೆ ಪ್ರತಿಭಟನಾಕಾರರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ, ಪೊಲೀಸ್ ಭದ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರೆಸಿತು. ಸುಂದರಲಾಲ್ ಬಹುಗುಣ ಆಮರಣಾಂತ ಉಪವಾಸ ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನರಿತ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳು, ಯೋಜನೆಯ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದರು.

'ಬಾರಾನಾಜ್' - ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಆಂದೋಲನ

ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲಶ್ರುತಿಯ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಂಶವಾದ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಬೀಜಗಳ ಬಳಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ರೈತರಿಂದ ನಡೆದ ಸಂಘಟಿತ ಹೋರಾಟ ಇದು. ಉತ್ತರ ಹಿಮಾಲಯದ ತಳಭಾಗದ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿ 'ಚರವಾ'ದ ಮಗ್ಗಲಿನ ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿ 'ನಗ್ಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಬೀಜ ಉಳಿಸುವ ಹೋರಾಟ, ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಹೋರಾಟ ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ವಿಜಯ ಜರ್ನಾಳಿ ಎಂಬ ರೈತ 1989ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕಾಶಿ, ಚಮೋಲಿ, ಮತ್ತು ಟೆಹರಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಇತರ ರೈತರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ರೈತರು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಿತ್ತಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೀಜಗಳನ್ನು

ಸಂಗ್ರಹಿಸತೊಡಗಿದರು. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ನಷ್ಟು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾ 150 ಬಗೆಯ ರಾಜ್‌ಮಾ, 130 ಬಗೆಯ ಭತ್ತ, 110 ಬಗೆಯ ಹುರುಳಿಕಾಯಿ, 40 ಬಗೆಯ ಬೆರಳುರಾಗಿ, 8 ಬಗೆಯ ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಬೆಳೆಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೀಜ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತ ಮೂಲದ ಸೊಯಾಬೀನ್, ರಾಜ್‌ಮಾ, ಹೆಸರು ಕಾಳಿನ ಹಲವು ಬಣ್ಣದ, ಗಾತ್ರದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೂ ಇತರರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ರೈತನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಬೀಜದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲೇಬೇಕೆಂಬ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಅದನ್ನು 'ಬಾರಾನಾಜ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಬೀಜಗಳಿಗೆ ರೋಗಬಾಧೆ ಜಾಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜದ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೂಲಬೀಜಗಳ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಪ್ರತೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಇವೆ. 'ನವಧಾನ್ಯ ಚಳವಳಿ'ಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ವಂದನಾಶಿವ, ಡೆಹ್ರಾಡೂನಿನ ತಮ್ಮ 'ಗ್ರ್ಯಾಂಡ್ ಮದರ್ಸ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ'ಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೆಲಮೂಲದ ಸಾವಿರಾರು ಬೀಜಗಳ ಬ್ಯಾಂಕ್ ತೆರೆದು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದೆಹಲಿಯ ಶುದ್ಧಗಾಳಿಯ ಹೋರಾಟ

ಅದು 1995. ರಾಜಧಾನಿ ದೆಹಲಿಯ ಗಾಳಿ ಹೆಚ್ಚು